

Nr 18.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i stämpelförordningen.

(1:a avd.)

Till bevillningsutskottet ha hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen:

1) motionen I: 32 av herr *Holmbäck*, vari hemställts, »att riksdagen ville företaga den ändring i 9 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften, att stämpel till köpe- eller bytesbrev å fast egendom på grund varav lagfart sökes samt stämpel vid köp eller byte av fartyg betalas av köparen»; samt

2) motionen II: 114 av herr *Rubbestad* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i stämpelförordningen, att den nu gällande avgiften för lagfart vid överlåtelse av fast egendom genom köp eller byte måtte upphöra att utgå».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Enligt 8 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften skall vid överlåtelse av fast egendom genom köp eller byte m. fl. fång överlåtelsehandling, då den företes för lagfart, förutom i visst undantagsfall, föreses med stämpel. Stämpeln utgår i regel med 1 krona för varje fulla 100 kronor av egendomens värde, om densamma förvärvats av annan än aktiebolag. För sådana bolag utgör stämpeln 2 kronor för varje fulla 100 kronor av egendomens värde med det undantag, att aktiebolag, som är berättigat att erhålla statslån från egnahemslånefonden eller jordförmedlingsfonden, och bankbolag i fråga om förvärv av annan fastighet än sådan, som är avsedd för bankens inrymmande, skall erlägga stämpel med allenast 1 krona för varje fulla 100 kronor av värdet. Där köpehandling, utan tillägg till eller förändring i stadgade villkor, överlåtes inom den för lagfart föreskrivna tid, räknat från första fångt, och inom samma tid för lagfart företes samt köpeavhandlingen därvid är åtföljd av skriftlig, av såväl säljare som köpare på heder och samvete avgiven förklaring, att icke i någon form lämnats eller skall lämnas annan betalning för köpet än den, som finnes upptagen i den för lagfart företedda fångeshandlingen, äger stämpelbeläggning rum allenast för sista fångt. Har fast egendom förvärvats på grund av tillskott vid bildande av bolag eller efter bolagets bildande, äger lindring i stämpelbeskattningen rum, därest den tillskjutna fasta egendomen i avhandlingen

icke åsatts högre värde än det belopp, för vilket den, som tillskjuter egendomen, själv förvärvat densamma.

Jämlikt 9 § första stycket nyssnämnda förordning skall stämpel till köpe- eller bytesbrev på grund varav lagfart sökes, så ock stämpel vid köp eller byte av fartyg bekostas av kontrahenterna till hälften vardera, om ej annorlunda därom slutat är.

Frågan om en revision av stämpelförordningen har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet.

Sälunda hemställde redan 1929 års bevillningsutskott i sitt betänkande nr 28 bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa en allmän revision av stämpellagstiftningen, i vad densamma avsåge avgifter, som utginge enligt 8 § stämpelförordningen. I betänkandet framhölls, att nämnda revision närmast borde avse stämpelskatten på grund av bland annat överlåtelse. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

På hemställan av 1932 års bevillningsutskott i dess betänkande nr 51 beslöt samma års riksdag viss ändring i då gällande regler angående stämpelpfikt vid förvärv av fast egendom utav förening på grund av tillskott. I berörda betänkande anförde utskottet bland annat följande:

»Utskottet har vidare ansett önskvärt, att den utredning rörande revision av stämpelförordningen, varom 1929 års riksdag anhållit, utan onödigt uppskov fullföljes och att vid densamma uppmärksamhet kommer att ägnas förevarande spörsmål. Uppenbarligen i huvudsakligt syfte att vinna lindring i stämpelbeskattningen vid överlåtelse av fast egendom har särskilt under de senare åren ett stort antal bolags- och föreningsbildningar uppstått, vilka i realiteten utgöra enmansföretag. Den till bolaget eller föreningen överlåtna fastigheten har med andra ord 'satts' på aktier eller föreningsandelar. Om en dylik sammanslutning önskar överlåta densamma tillhörig fast egendom, omfattar överlåtelsen visserligen formellt endast aktierna eller andelarna i sammanslutningen men faktiskt själva fastigheten. Härigenom undgår man vid överlåtelse den beskattning av värdeomsättning, som är avsedd att utgå vid övergång av äganderätt till fastighet från en person till en annan, och den fondstämpel, som skall erläggas vid överlåtelse av aktier, utgör i regel endast en ringa bråkdel av den stämpelavgift, som skolat utgå vid direkt överlåtelse av den fasta egendomen. Då det givetvis är angeläget, att en dylik ojämnhet i beskattningen så vitt möjligt undanröjes, har utskottet ansett sig böra fästa uppmärksamheten jämväl å detta spörsmål, vilket lämpligen synes böra undersökas i samband med frågan om revision av stämpelförordningen.»

I anledning av väckta motioner beslöt vidare 1937 års riksdag på hemställan av samma års bevillningsutskott (betänkande nr 32) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande frågan om åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel.

I två vid 1944 års riksdag väckta likalydande motioner I: 269 av herr *Gustaf Elofsson* och II: 434 av herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl. hemställde motionärerna, att riksdagen måtte besluta viss höjning av stämpelavgiften vid köp och byte av fondpapper. Till stöd för det i motionerna framställda yr-

kandet anfördes i huvudsak följande. Genom köp av aktier omsattes årligen stora värden, vari inginge avsevärda fastighetsvärden. Under de senaste åren hade ett stort antal fastighetsbolag bildats samt äldre sådana bolag utökat sitt fastighetsinnehav. En bidragande orsak härtill hade utan tvekan varit, att handel med fastighet i aktiebolagets form vore gynnad genom avsevärt lägre stämpelavgift. Sålunda hade den enskilde att vid fastighetsförvärv för varje hundratal kronor av köpesumman erlægga stämpelavgift av en krona, medan vid försäljning av aktier för motsvarande belopp erlades endast 30 öre eller, därest den ena kontrahenten vore fondhandlare och avtalet icke avslutades för dennes räkning utan i kommission, 15 öre. Genom en höjning av fondstämpeln skulle enligt motionärernas mening icke endast ökade inkomster tillföras statskassan utan jämväl en många gånger skadlig spekulation i fastighetsvärden motverkas. På hemställan av 1944 års bevillningsutskott avsåg riksdagen berörda motioner.

Vid samma års riksdag hemställdes i två likalydande motioner, I: 200 av herr *Bror Nilsson* m. fl. och II: 294 av herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl., att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära en allsidig utredning om grunderna för lagfartsstämpelns utgörande. Till stöd för det i motionerna framställda yrkandet åberopades, att under de senaste åren en alltmer utbredd tendens gjort sig gällande att på olika sätt kringgå bestämmelserna om erläggande av stämpelavgift vid köp av fastigheter. Ett av dessa numera rätt allmänt använda sätt vore att bilda s. k. fastighetsföreningar eller fastighetsbolag. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 31 i anledning av förevarande motioner anförde 1944 års bevillningsutskott, efter att ha erinrat om att frågan om ändrade grunder för stämpelbeskattningen vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet, bland annat följande:

»Den översyn över stämpellagstiftningen, varom riksdagen sålunda vid flera tillfällen uttalat önskemål, har, såvitt för utskottet är känt, hittills icke kommit till stånd. Vad särskilt angår den nu föreliggande frågan om grunderna för lagfartsstämpelns erläggande torde det även kunna antagas, att vissa svårigheter möta vid en revision av dessa grunder, såvida därmed skulle, på sätt i de förevarande motionerna synes ha ifrågasatts, avses en mera genomgripande omgestaltning av reglerna angående lagfartsstämpeln. Om exempelvis ett industribolag även äger fastigheter, torde det knappast kunna ifrågasättas att enbart av denna anledning låta lagfartsstämpel eller någon motsvarande avgift utgå vid överlåtelse av aktier i bolaget. Vid utformningen av en eventuell ny lagstiftning på ifrågavarande område bör även tillses, att densamma icke kommer att verka hindrande för exempelvis bostadsrättsföreningarnas verksamhet. Av synnerlig vikt är emellertid, att det kringgående av gällande föreskrifter, som otvivlaktigt förekommer i syfte att undgå lagfartsstämpel, i möjligaste mån förhindras. Enligt utskottets mening bör en utredning äga rum för klarläggande av de möjligheter, som kunna finnas till förebyggande av sådant missbruk, och utskottet tillstyrker fördenskull en dylik utredning.»

I enlighet med utskottets hemställan beslöt riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verksälla utredning angående åtgärder för att förebygga ett kringgående av gällande bestämmelser om lag-

fartsstämpel samt att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Slutligen hade 1947 års riksdag att taga ställning till ett motionsvis framställt yrkande om nedsättning av lagfartsstämpelns belopp. I den vid samma riksdag väckta motionen II: 14 av herrar *Jonsson* i Skedsbygd och *Rubbestad* hemställdes sålunda, att lagfartsstämpeln vid köp eller byte av fast egendom måtte nedsättas från 1 procent till 0,3 procent av köpesumman (taxeringsvärdet). Till stöd härför återopades, att lagfartsstämpeln ofta utgjorde en avsevärd belastning vid fastighetsförvärv. Särskilt vore detta fallet, när t. ex. ett par unga makar förvärvade en jordbruksfastighet för att där bilda eget hem och driva jordbruket såsom inkomstkälla. Orättvisan i lagfartsstämpeln framträdde särskilt tydligt vid en jämförelse med det belopp, som erlades vid förvärv av aktier och obligationer. Vid försäljning av ett fastighetsaktiebolags eller en fastighetsförenings aktier eller andelar erlades stämpelavgift med endast 0,3 procent av köpesumman eller om försäljningen skedde på börsen 0,15 procent av samma summa. Enligt motionärernas mening vore ett fullständigt avskaffande av lagfartsstämpeln motiverat. Med hänsyn till att stämpelförordningen torde komma att bli föremål för översyn ansåge sig motionärerna dock böra begränsa sitt yrkande till att avse en nedsättning av stämpelavgiften till samma belopp som erlades vid försäljning av aktier eller föreningsandelar.

Efter att ha erinrat om att vid de tidigare tillfällen, då frågan om en revision av stämpellagstiftningen varit på tal, man särskilt understrukit en under senare år alltmer framträdande tendens att söka kringgå bestämmelsen om lagfartsstämpel, genom bildande av fastighetsaktiebolag eller fastighetsföreningar, anförde 1947 års bevillningsutskott i sitt i anledning av motionen II: 14 avgivna, av riksdagen godkända betänkande nr 13, bland annat följande:

»Ett dylikt kringgående har möjliggjorts därigenom, att den stämpelavgift, som erlägges vid överlåtelse av aktier eller föreningsandelar, väsentligt understiger lagfartsstämpeln. Även i den nu förevarande motionen påtalas den ojämnhet i beskattningen, som uppkommit genom berörda bolags- och föreningsbildningar. Utskottet anser i likhet med motionärerna, att denna ojämnhet bör undanröjas, och finner att åtgärder böra vidtagas för att förebygga ett kringgående av gällande bestämmelser om lagfartsstämpeln. Då de skäl, som i motionen återopas till stöd för det däri framställda yrkandet, enligt utskottets mening icke innefatta tillräcklig anledning att nu vidtaga en sänkning av lagfartsstämpelns belopp, anser sig utskottet emellertid icke kunna tillstyrka bifall till motionen. Däremot vill utskottet ånyo understryka önskvärdheten av att den utredning angående åtgärder för att förebygga ett kringgående av gällande bestämmelser om lagfartsstämpel, varom hemställan gjordes av 1944 års riksdag, utan dröjsmål slutföres.»

Av innehållet i de nu förevarande motionerna må här återgivas följande.

I motionen I: 32 har framhållits, att stadgandet i 9 § första stycket stämpelförordningen, vad anginge köp av fast egendom, vore att anse som föråldrat. I köpeavtal rörande fast egendom brukade numera intagas en klau-

sul, att alla utgifter för lagfart skulle betalas av köparen. I de fall då dylik klausul saknades torde orsaken därtill mestadels ligga i glömska eller obekantskap med lagens regler; att säljaren då finge svara för halva stämpelkostnaden torde för honom te sig såsom en obillighet. I fråga om bytesavtal rörande fast egendom, vilka sällan förekomme, torde stadgandet även vara föråldrat. Att bibehålla det för köp och byte av fartyg torde icke heller vara lämpligt. Det riktiga vore att vid varje köp och byte av fast egendom eller fartyg stämpeln betalades av vederbörande förvärfvare.

Till stöd för det i motionen II: 114 framställda yrkandet har anförts, att det icke vore sällsynt att lagfartsstämpeln bleve en avsevärd belastning vid ett fastighetsförvärfv. Särskilt brukade detta vara fallet vid förvärfvet av en jordbruksfastighet, när ett par unga makar genom ett dylikt köp hade för avsikt att bilda eget hem och driva jordbruk såsom inkomstkälla. Ofta finge dessa unga människor börja med mycket stora skulder, och det vore självklart att denna stämpelkostnad ytterligare försämrade deras utgångsläge. Statsmakterna hade ju på senare tid intresserat sig åtskilligt för att göra det möjligt för medellösa och mindre bemedlade medborgare, som hade intresse och fallenhet för jordbruk, att komma i besittning av ett dylikt på rimliga villkor. Under sådana förhållanden förefölle det litet underligt att staten genom denna lagfartsstämpel skulle vara en bland de första, som ökade deras skuldbörda och därigenom redan vid starten beredde dem vissa svårigheter. Visserligen hade denna lagfartsstämpel under det senaste budgetåret inbringat statsverket omkring 16 miljoner kronor. Men man måste ändå fråga sig, om det verkligen vore nödvändigt att staten genom denna stämpelavgift skaffade sig en del inkomster av människor, som i ett mycket stort antal fall befunne sig i ganska dåliga ekonomiska omständigheter. Nog vore det önskvärt, om det kunde ordnas så, att dessa pengar kunde anskaffas på ett mera tilltalande sätt. Enligt motionärernas mening vore det lämpligast att denna form av extra beskattning å egendomar med det snaraste avskaffades.

Inkomsterna av stämpelavgifter för lagfarter ha under budgetåren 1944/45—1948/49 uppgått till följande belopp.

Budgetår.	Belopp milj. kr.
1944/45	15,4
1945/46	19,9
1946/47	20,4
1947/48	21,4
1948/49	16,3

Utskottet. I 9 § första stycket stämpelförordningen stadgas att stämpel till köpe- eller bytesbrev, på grund varav lagfart sökes, så ock stämpel vid köp eller byte av fartyg skall, om ej annat är avtalat, bekostas av kontrahenterna till hälften vardera. I motionen I: 32 har framhållits, att nämnda

stadgande numera vore att anse som föråldrat och att det riktiga vore att vid varje köp och byte av fast egendom eller fartyg stämpeln betalades av vederbörande förvärvare. I enlighet härmed har i motionen hemställts, att riksdagen ville företaga den ändringen i berörda stadgande, att stämpel till köpe- eller bytesbrev å fast egendom på grund varav lagfart sökes samt stämpel vid köp eller byte av fartyg skall betalas av köparen.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har riksdagen vid flera tillfällen gjort framställningar om en revision av stämpellagstiftningen. Därvid har framhållits, att revisionen närmast borde avse stämpelskatten på grund av bland annat överlåtelse. Enligt vad utskottet under hand inhämtat från finansdepartementet, räknar man inom departementet med att kunna igångsätta en översyn av stämpelförordningen inom de närmaste månaderna. Utskottet förutsätter att så sker, och att vid denna översyn den i motionen I: 32 berörda frågan om ändring av 9 § stämpelförordningen kommer att upptagas till prövning. Med hänsyn härtill finner utskottet anledning ej föreligga för riksdagen att för närvarande taga ställning till denna fråga. Utskottet avstyrker sålunda motionen I: 32.

I motionen II: 114 har hemställts, att lagfartsstämpeln vid köp och byte av fast egendom måtte avskaffas.

Lagfartsstämpeln utgör en form av omsättningsskatt, vilken är avsedd att träffa äganderättsövergång av fastighet. Såsom tidigare nämnts utgår stämpeln i regel med en krona för varje fulla 100 kronor av egendomens värde, om densamma förvärvats av annan än aktiebolag. För sådana bolag utgör stämpeln — med visst undantag — 2 kronor för varje fulla 100 kronor av egendomens värde. Under budgetåren 1944/45—1948/49 uppgingo statsverkets inkomster genom ifrågavarande beskattning till i genomsnitt 18,6 miljoner kronor. Ett avskaffande av lagfartsstämpeln skulle sålunda komma att medföra en icke obetydlig inkomstminskning för statsverket. Med hänsyn härtill anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionen II: 114.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att riksdagen redan 1929 och sedermera vid olika tillfällen uttalat önskemål om utredning angående grunderna för lagfartsstämpeln's erläggande. Behovet av en sådan utredning — vilken närmast ansetts böra taga sikte på att åstadkomma större jämnhet i beskattningen vid å ena sidan direkt köp av fastighet och å andra sidan förvärv av aktier eller andelar i bolag eller förening, som äger fastighet — har närmare belysts i de ovan omnämnda utskottsbetänkandena till 1932, 1944 och 1947 års riksdagar. Det torde sålunda kunna förväntas att vid en blivande översyn av stämpellagstiftningen särskild uppmärksamhet kommer att ägnas frågan om utformningen av reglerna angående lagfartsstämpeln.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att motionen I: 32 av herr Holmbäck om viss ändring i 9 § förordningen angående stämpelavgiften icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att motionen II: 114 av herr Rubbestad m. fl. angående stämpelavgiften för lagfart vid överlåtelse av fast egendom genom köp eller byte icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1950.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elon Andersson, Wahlmark, Ekman, Gustaf Elofsson, Velandar, Heüman, Franzon, Niklasson, Wehtje, och Rosander samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Björklund, Jonsson i Skedsbygd, Kristensson i Osby, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköp, Bladh, Gunnarsson och Forsberg.

Reservation

av herrar *Gustaf Elofsson, Niklasson och Jonsson* i Skedsbygd.
